

Social- och hälsovårdsutskottet

Att återinföra lönenivåindex som arbetspensionsindex

INLEDNING

Remiss

Att återinföra lönenivåindex som arbetspensionsindex (MI 4/2016 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ordförande Kimmo Kiljunen, Finlands Seniorrörelse rf
- styrelseledamot Heikki Ranki, Finlands Seniorrörelse rf
- direktör Heli Backman, social- och hälsovårdsministeriet
- finanssekreterare Ilari Ahola, finansministeriet
- övermatematiker Mikko Kuusela, social- och hälsovårdsministeriet
- specialforskare Marja Riihelä, Statens ekonomiska forskningscentral
- direktör Mikko Kautto, Pensionsskyddscentralen
- verkställande direktör Jukka Rantala, Pensionsskyddscentralen
- forskningsrådgivare Jukka Lassila, Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- ordförande Matti Hellsten, Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf
- forskningskoordinator Ilpo Suoniemi, Löntagarnas forskningsinstitut
- ordförande Eero Rämö, Finlands Ungdomssamarbete – Allians rf
- ekonomisk expert Reijo Vanne, Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf
- journalist Jari Hanska
- filosofie doktor Tarmo Pukkila
- försäkringsmatematiker Olli Pusa.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Akava ry
- Finlands näringsliv rf
- Eläkeliitto ry
- Pensionärerna rf
- Pensionstagarnas Centralförbund PCF rf
- Ikävihreät ry
- Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund – SAKKI rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Finlands Gymnasistförbund rf

Betänkande ShUB 4/2017 rd

- Finlands studerandekårens förbund - SAMOK rf
- Finlands studentkårens förbund FSF rf
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf.

Öppen utfrågning

Social- och hälsovårdsutskottet ordnade den 16 februari 2017 en öppen utfrågning för riksdagsledamöter och massmedier och via webbsändning till allmänheten. Av de sakkunniga som nämns ovan hördes följande: företrädare för initiativtagarna ordförande Kimmo Kiljunen och styrelseledamot Heikki Ranki från Finlands Seniorrörelse rf, social- och hälsovårdsministeriet, Pensionsskyddscentralen, Löntagarnas forskningsinstitut, Statens ekonomiska forskningscentral, Näringslivets forskningsinstitut ETLA och Finlands Ungdomssamarbete – Allians rf.

MEDBORGARINITIATIVET

I medborgarinitiativet föreslås det att 98 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) ändras så att en löpande pension justeras årligen från ingången av januari med ett indextal (arbetspensionsindex), där vägningskoefficienten för förändringen i lönenivån är 1,0.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Den finländska pensionspolitikens mål på lång sikt har varit att säkra arbetspensionssystemets finansiella hållbarhet. Det var ett centralt incitament också vid beredningen av de pensionsreformer som trädde i kraft 2005 och 2017. Det främsta målet med 2017 års reform var att förlänga tiden i arbetslivet genom att senarelägga pensionsavgången i och med att befolkningens förväntade livslängd ökar. En förlängning av tiden i arbetslivet ansågs nödvändig på grund av försörjningskvoten, balansen inom de offentliga finanserna och trycket på att höja arbetspensionsförsäkringsavgiften. Målet med de föreslagna ändringarna i arbetspensionssystemet var att trygga systemets ekonomiska hållbarhet och en tillräcklig pensionsnivå för olika åldersgrupper samt att säkerställa rättvisa mellan generationerna.

I de senaste pensionsreformerna har beräkningarna av den finansiella hållbarheten bland annat baserat sig på att arbetspensionerna fortsatt ska justeras enligt det arbetspensionsindex som infördes 1996.

Arbetspensionsutgifterna har ökat snabbt och deras andel av bruttonationalprodukten är ungefär en och halv gånger större än år 2000. Pensionsreformen 2017 sänker pensionsutgifterna med cirka 2 procent. Till följd av förändringarna i befolkningsstrukturen kommer pensionsutgifterna likväl att öka under de kommande åren, eftersom antalet pensionstagare ökar och pensionen utbetalas under längre tid då också livslängden ökar. Dessutom är de nya pensionerna högre än tidigare. Samtidigt krymper de förvärvsarbetande åldersklasserna och nativiteten är lägre än förr. Den sva- ga åldreförsörjningskvoten kommer att vara ett permanent fenomen och inte bara en övergående fas som har att göra med de stora åldersklasserna.

Betänkande ShUB 4/2017 rd

Arbetspensionerna betalas huvudsakligen genom pensionsavgifter som tas ut via arbetstagarnas löner. Avgiftsnivån är för närvarande 24,4 procent av lönesumman. I samband med 2017 års pensionsreform uppställdes som mål att avgiftsnivån inte ska höjas. I sitt betänkande om pensionsreformen ansåg utskottet att det är ytterst angeläget att försöka hålla nivån på pensionsavgiften stabil och dess fluktuationer så förutsägbara som möjligt också på lång sikt (ShUB 5/2015 rd).

Utskottet konstaterar att arbetspensionssystemet grundar sig på arbetsinsatser under åtskilliga decennier och att det krävs arbete över flera generationer för att täcka pensionsåtagandena. Eftersom avgifter betalas in till systemet under hela arbetslivet, och förmånerna tas ut först efter lång tid, är det av avgörande vikt för acceptansen att förtroendet för systemets hållbarhet är starkt.

Fonderingen av pensioner

Pensionsavgifter samlas fortlöpande in samtidigt som pensionsåtagandena ökar. Den största delen (86 %) av de avgifter som tas ut av arbetstagarna används för betalning av pensioner till dem som redan får pension, medan en del fonderas med tanke på framtida pensioner. Med hjälp av fonderingen och den placeringsavkastning som erhålls av medlen kan man jämna ut det tryck på avgiftshöjningar som uppstår till följd av stigande pensionsutgifter. Likaså kan avgiftsbelastningen för olika generationer jämnas ut. Syftet med fonderingen är att skapa beredskap för kommande utgifter och rikta kostnadsbördan så att varje arbetstagare i någon mån fonderar medel också för det pensionsåtagande som han eller hon själv ger upphov till. Det finländska systemet bygger på att den framtida kostnadsbelastningen täcks endast delvis. För närvarande täcker de fonderade pensionsmedlen cirka 28 procent av dagens pensionsåtaganden.

I fråga om pensionsfondering skiljer sig länderna i Europa från varandra. Det finns länder som inte tillämpar fondering och länder med helt fonderande system. Det senare är naturligtvis det hållbaraste ur ett finansiellt perspektiv. I vissa länder sköts fonderingen kollektivt, medan den i andra länder ligger på individens eget ansvar. Särskilt i syd- och centraleuropeiska länder, exempelvis Italien och Tyskland, förekommer nästan ingen kollektiv fondering av pensionsmedel, utan pensionsavgifternas belopp beror på hur mycket pensioner som utbetalas. Ett sådant system är mycket sårbart, och om sysselsättningen sjunker, ökar behovet av att skära i pensionsförmånerna.

Finlands pensionsmedel uppgår för närvarande till 85 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. I en internationell jämförelse ligger Finland därigenom mycket nära men strax under genomsnittet. Enligt OECD:s statistik var 2013 Sveriges fonderade medel 110 procent, Danmarks 175 procent, Norges över 200 procent, Hollands 165 procent och Schweiz 125 procent av bnp. I Finland uppgår arbetspensionsmedlen för närvarande till nästan 190 miljarder euro. Större delen av beloppet har insamlats först från och med andra hälften av 1990-talet. Den största delen av medlen kommer från avgifter som arbetstagare betalat in under de senaste 10–15 åren samt från avkastningen på dessa avgifter. Utskottet ser det som viktigt att Finland fortsätter med denna typ av fondering av pensioner så att det inte uppstår ett behov att försämra pensionsförmånerna.

Syftet med placeringen av fonderade pensionsmedel är att stabilisera avgifterna på en lägre nivå än den som motsvarar utgifterna. Eftersom pensionsutgifterna under de närmaste decennierna permanent kommer att vara större än de inflytande avgifterna, måste fondmedel användas för att

Betänkande ShUB 4/2017 rd

täcka gapet mellan pensionsutgifter och avgiftsinkomster. En ändring av indexet skulle tvinga till en större användning av fonderade medel, vilket skulle påverka avkastningen direkt. Reglerna för placeringsverksamheten har reviderats så att de, i syfte att säkra pensionssystemets hållbarhet, tillåter högre avkastningsmål och risker. Trots det har den genomsnittliga nettoavkastningen av placeringar under de senaste tio åren varit cirka 3 procent och förväntas ligga kvar på samma nivå de närmaste tio åren.

En övergång till förtjänstnivåindex

En övergång till ett förtjänstnivåindex på det sätt som föreslås i medborgarinitiativet skulle innebära återgång till det index som infördes när arbetspensionslagen trädde i kraft 1962. Förtjänstnivåindexet frångicks 1977, eftersom det höjde pensionerna snabbare än lönerna. Pensionsindexet ändrades då till ett så kallat halvvägsindex, där effekten av inkomstförändringarna var 50 procent och effekten av förändringarna i konsumentpriserna 50 procent. Det motsvarade bättre utvecklingen för avtalslönerna.

År 1996 ändrades indexet på nytt, i hög grad på grund av faktorer som anknöt till arbetspensionssystemets finansiella hållbarhet. Då infördes det index som tillämpas också i dag, dvs. ett index där konsumentprisförändringarnas vikt är 80 procent och förtjänstnivåförändringarnas vikt 20 procent. Dagens index, som förändras huvudsakligen i takt med konsumentpriserna, håller pensionens köpkraft på minst den nivå som gällde vid pensionsövergången. Vid 2005 års reform ändrades inte indexet, men den finansiella balansen stärktes genom att en livslängdskoefficient infördes för att anpassa nivån för de kommande pensionerna till den ökande livslängden.

Enligt medborgarinitiativet skulle en indexändring öka pensionsutgifterna endast marginellt, och utgiftsökningen skulle inte leda till något behov av att höja avgifterna, eftersom utgiften skulle bekostas genom avkastningen från fonderna. Den bedömningen avviker betydligt från de beräkningar utskottet fått av finansministeriet och Pensionsskyddscentralen. Enligt dem ökar pensionsutgiften redan före 2030 med 3 procentenheter. På lång sikt skulle de öka med 6 procentenheter i förhållande till lönesumman och med 2 procentenheter i förhållande till bruttonationalprodukten.

Utgiftsökningen måste då finansieras antingen genom fonderade pensionsmedel eller höjda pensionsavgifter. Om fonderade pensionsmedel utnyttjas minskar avkastningen av fonderna. Med tiden tar de fonderade medlen slut, vilket tvingar fram avsevärda avgiftshöjningar. En höjning av pensionsavgifterna skulle höja skattegraden och lönebikostnaderna och alltså bli ett sysselsättningshinder. En avgiftshöjning skulle drabba dem som nu arbetar, och särskilt de yngre åldersklasserna, i form av en ökad avgiftsbelastning under tiden i arbetslivet. Indexförändringen skulle i första hand gynna dem som är födda på 1940—1960-talen. Utskottet ser det inte som godtagbart att föra över mer av avgiftsbelastningen på de yngre åldersklasserna.

Konsekvenser för de offentliga finanserna

I Finland, till skillnad från många andra länder, hänförs arbetspensionssektorn och arbetspensionsmedlen till de offentliga finanserna. Utskottet konstaterar att de förändringar som eventuellt sker i arbetspensionsfonderingen direkt påverkar Finlands strukturella budgetunderskott. Europeiska unionens finanspolitiska överenskommelse förutsätter att det strukturella underskottet i var-

Betänkande ShUB 4/2017 rd

je lands offentliga finanser måste begränsas nationellt så att hållbarheten för de offentliga finanserna kan säkerställas. Den finanspolitiska överenskommelsen ställer upp som mål på medellång sikt att det strukturella underskottet inte får överstiga 0,5 procent av bnp.

Enligt finansministeriets senaste uppskattning uppgår hållbarhetsunderskottet i de offentliga finanserna till 3 procent av bnp. Fondering av pensionerna, god avkastning av pensionsmedlen och utjämning av avgifterna med hjälp av fondmedel kommer under perioden 2020—2040 att minska utmaningarna för den offentliga ekonomins hållbarhet. Om pensionsmedlen utnyttjas ökar i stället underskottet i de offentliga finanserna, vilket tvingar fram skattehöjningar eller alternativt besparingar i de offentliga finanserna.

Genom 2017 års arbetspensionsreform kan hållbarhetsunderskottet minskas med cirka en procentenhet. Enligt finansministeriet skulle medborgarinitiativet öka underskottet i de offentliga finanserna med 1,7 procentenheter i förhållande till bnp. Initiativet skulle ge fullt utslag på pensionsutgiften först när det gjorts ett flertal justeringar och när nya pensionsutbetalningar redan från den första betalningen justerats enligt förtjänstnivåindexet.

Övergången till det index som föreslås i initiativet skulle på lång sikt höja pensionerna med 17 procent och öka pensionärernas disponibla inkomster, varav en del skulle gå till konsumtion och därigenom höja totalkonsumtionen och sysselsättningen. Denna ekonomiska stimulans skulle höja lönesumman och därigenom också skatteinkomsterna och pensionsavgiftsinkomsterna. De dynamiska effekterna skulle trots det inte bli alltför betydande, eftersom extra inkomster till pensionärer inte omvandlas i konsumtion i samma utsträckning som extra inkomster exempelvis till barnfamiljer. De höjda pensionerna måste i vilket fall förr eller senare finansieras genom höjda pensionsavgifter, vilket leder till åtstramad beskattning av arbete, såvida inte inkomstskatten sänks. Det leder i sin tur till inbesparingar i de offentliga utgifterna.

Pensionärer med låga inkomster

Utskottet delar medborgarinitiativets oro för de pensionärer som har de lägsta pensionsinkomsterna. Låga inkomster är särskilt vanligt bland sjukpensionärer, pensionärer under 55 år och ensamstående med ålderspension. Vidare är låga inkomster något vanligare bland kvinnliga pensionärer än bland manliga. Fattigdomen kan vara särskilt påtaglig bland de ensamboende kvinnor över 75 år som har små arbetspensioner och i stället folk- eller garantipension som huvudsaklig pensionsinkomst. Låga inkomster är visserligen inte vanligare bland pensionärer än bland andra befolkningsgrupper, och enligt en studie från Pensionsskyddscentralen publicerad i januari 2017 var pensionärernas ekonomiska ställning i förhållande till löntagarna oförändrad under perioden 1995—2015. Av Finlands cirka 1,4 miljoner pensionstagare lever likväl närmare 200 000 under den fattigdomsgräns som tillämpas i EU.

En ändring av indexet skulle framför allt höja de höga pensionerna. För dem som får en låg arbetspension skulle en ändring av arbetspensionsindexet på kort sikt inte ha någon nämnvärd effekt, eftersom deras arbetspensioner inledningsvis skulle höjas mycket litet. Eftersom inkomsterna för pensionärer med låga inkomster i huvudsak utgörs av folkpension och andra sociala förmåner skulle de inte få någon större nytta av indexändringen. Inkomsterna för pensionärer med medelhöga inkomster utgörs i huvudsak av arbetspension, medan inkomsterna för pensionärer

Betänkande ShUB 4/2017 rd

med höga inkomster utgörs av arbetspension och kapitalinkomster. Därigenom skulle nyttan av indexändringen i högre grad gå till medel- och höginkomsttagare. Utskottet menar att situationen för de mest utsatta pensionärerna mer effektivt kan förbättras genom en höjning av folkpensionen eller garantipensionen. Situationen för dem som endast får en låg arbetspension förbättras bäst genom andra åtgärder, exempelvis genom att se till att klientavgifterna inom social- och hälsovården samt självriskerna för läkemedel och resekostnader håller en skälig nivå och genom att tillhandahålla ett tillräckligt stöd för boendet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen förkastar lagförslaget i medborgarinitiativ MI 4/2016 rd.

Helsingfors 14.3.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Arja Juvonen saf
medlem Niilo Keränen cent
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Sanna Lauslahti saml
medlem Anne Louhelainen saf
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Pekka Puska cent
medlem Sari Raassina saml
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Vesa-Matti Saarakkala saf
medlem Annika Saarikko cent
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Martti Talja cent.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

Betänkande ShUB 4/2017 rd
Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

Vi instämmer i övrigt i utskottets betänkande, men anser att utskottet inte tillräckligt ingriper mot fattigdomen bland pensionärer eller tar ställning för låginkomstpensionärernas försörjning. Fattigdomen och pensionärernas låga inkomster måste identifieras, och för att stärka pensionärernas ställning krävs lösningar som tryggar en rimlig försörjning.

Pensionärernas försörjning enligt statistiken

Pensionstagarnas försörjning varierar mycket beroende på livssituation. I många fall räcker inte garantipension eller folkpension och en liten arbetspension för att säkra försörjningen, utan pensionärernas måste ta till bostadsbidrag eller rentav utkomststöd för att klara av vardagen inklusive boendeutgifter, social- och hälsovårdsutgifter och läkemedel. De låga inkomsterna är ett problem oavsett det att utvecklingen i medeltal visar att pensionärernas försörjning förbättrats under de senaste tjugo åren (Pensionsskyddscentralens publikation Eläkkeet ja eläkeläisten toimeentulo 1995—2015. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 1/2017). Det är en följd av de fulla intjänandetiderna under det nuvarande arbetspensionssystemet och av att tiden i arbetslivet har förlängts. Det har också att göra med att det från gruppen ålderspensionärer försvunnit personer med låga inkomster vars sammanlagda pension till större delen utgjorts av folkpension.

Sanningen om enskilda pensionärs situation finns bakom medelvärdena. År 2014 hade 12,8 procent av pensionärerna låga inkomster (gränsvärde 60 procent av medianinkomsten). Uppskattat enligt disponibel inkomst och konsumtion är det de yngsta pensionärerna som har svårast att försörja sig. År 2014 hade 34 procent av alla pensionärer som inte fyllt 55 år låga inkomster. Sett över hela kontrollperioden är låginkomsttagarna inom denna åldersklass tre gånger fler än tidigare.

Inkomstnivån bland pensionärer med låga inkomster varierar också beroende på kön, familjestorlek och ålder. Låga inkomster är betydligt vanligare bland ensamboende pensionärer än bland pensionärer med familj. Ensamboende har det också mätt enligt konsumtion sämre ställt än pensionärer med familj. År 2014 hade 27 procent av de ensamboende pensionärerna låga inkomster, medan siffran för pensionärer med familj var endast 3 procent.

Av de ensamboende pensionärerna under 55 år var hela 59 procent låginkomsttagare 2014.

Det är likaså vanligt att ensamboende över 75 år har låga inkomster. Den största gruppen låginkomsttagare bland pensionärerna utgörs av ensamboende kvinnor över 75 år.

Syftet med arbetspensionen är att den konsumtionsnivå som uppnåtts under tiden i arbete ska kunna bibehållas i rimlig grad vid pensionsövergången och under pensionstiden. Folkpensionen och garantipensionen ska trygga en minimipension för pensionstagare med låg arbetspension till följd av en kort tid i arbetslivet eller en låg inkomstnivå eller för personer som överhuvudtaget inte har rätt till arbetspension.

Betänkande ShUB 4/2017 rd

Reservation 1

I takt med att pensionsinkomsterna stiger, minskar folkpensionen på så sätt att hälften av arbetspensionen dras av från full folkpension. Folkpension betalas inte om arbetspensionsinkomsten för en ensamboende överstiger 1 311 euro och för den som bor med make 1 168 euro.

I slutet av 2015 var den genomsnittliga pensionen 1 486 euro i månaden för dem som fick ålderspension i form av arbetspension. För dem som under 2015 avgick med ålderspension var motsvarande siffra uppe 1 797 euro i månaden. De nya ålderspensionerna var 2015 således i genomsnitt cirka 300 euro högre i månaden än de sedan tidigare löpande pensionerna.

Pensionärernas försörjning i ljuset av de politiska besluten

Den dagliga försörjningen utgörs för pensionärernas del av en helhet som innefattar bland annat pensionsinkomster och andra inkomster, andra förmåner, beskattning, olika avgifter och tjänster.

År 2016 sjönk de förmåner som är bundna till folkpensionsindex med 0,4 procent till följd av att indexet sänktes. I SDP:s skuggbudget förutsattes en frysning av folkpensionsindexet för att förmånerna inte skulle sänkas. I sin budget för 2017 skar regeringen ned de förmåner som är bundna till folkpensionsindexet med ytterligare 0,85 procent och fryste indexet på den lägre nivån ända fram till 2019. SDP föreslog att också de nedskärningarna skulle återtas.

Effekterna av indexsänkningarna märks i låginkomsttagarnas vardag. Den höjning av garantipensionen på över 20 euro som gjordes förra året smälter bort på några år, och folkpensionärernas inkomst sänks med 5,45 euro i månaden år 2017.

I sin skuggbudget för 2016 föreslog SDP dessutom att pensionärer inte ska beskattas hårdare än löntagare. Enligt vårt förslag skulle pensionstagarens årsinkomst ha varit cirka 250 euro högre än i dag. Regeringen hävdade att den i beskattningen för 2017 skulle rätta till situationen för pensionärerna. Om man utgår från riksdagens utredningstjänsts beräkningar och beaktar

1. förändringarna i personbeskattningen,
2. förändringar i socialskyddsavgifterna,
3. nedskärningen av indexbundna förmåner med 0,85 procent,
4. den uppskattade höjningen av arbetspensionsindex med 0,7 procent och
5. inflationsutvecklingen

ser man att köpkraften för en garantipensionstagare minskar med 2 procent, köpkraften för den som får en arbetspension på 1 000 euro minskar med 1,2 procent och köpkraften för den som får en arbetspension på 2 000 euro minskar med 0,2 procent år 2017. Regeringens åtgärder lägger köpkraften vid förra årets nivå, om arbetspensionen är 2 500 euro i månaden. Först vid högre inkomster än så börjar köpkraften stiga med tiondelar av en procent.

Åtgärder för att förbättra försörjningen för pensionärer med låga inkomster

Pensionärernas försörjning utgör ett komplex där en enskild förbättringsåtgärd inte kan rätta till varje problem. Försvagningarna och frysningarna av folkpensionsindex påverkar direkt köpkraften, eftersom förmånerna inte längre följer prisutvecklingen. Det kan inte kompenseras genom

Betänkande ShUB 4/2017 rd

Reservation 1

beskattningen, i synnerhet som det inte betalas skatt på de lägsta pensionerna, vilka dessutom påverkas mest av folkpensionsindexet.

Situationen för pensionärerna med de allra lägsta inkomsterna kan bäst stärkas genom en höjning av garantipensionen. Ett annat välfungerande sätt att stärka låginkomsttagarnas pensioner är att höja nivån på folkpensionerna.

Också de som bara får en låg arbetspension har det ofta ekonomiskt svårt. Samordningen av folkpension och arbetspension kunde lindras så att pensionärer med låg arbetspension får behålla en större del av folkpensionen än i dag. Vidare bör höjningen av pensionsinkomststegen vid beskattningen fortsätta så att köpkraften för pensionärer med låga och medelhöga inkomster stärks.

Utöver pensionsförmånerna påverkas försörjningen för pensionärer med låga och medelhöga inkomster också av de avgifter som anknyter till den utnyttjade servicen samt av övriga förmåner, däribland bostadsbidrag, läkemedelsersättningar och vårdbidrag för pensionstagare.

Bostadsbidraget för pensionstagare har stor betydelse för låginkomsttagare i städerna, där boendekostnaderna är höga. Regeringen tvingades efter påtryckningar från allmänheten hösten 2015 återta den planerade indragningen av bostadsbidraget för pensionstagare. Planen skulle ha lett till att tusentals pensionstagare hade tvingats ansöka om utkomststöd eller lämna sina hem.

Regeringen Sipilä beslutade dock frysa de maximala boendeutgifter som beaktas i bostadsbidraget. Till följd av försämringen överskrider rentav kring 55 000 pensionstagare maximiutgifterna.

Ett sätt att underlätta vardagen för låginkomsttagarpensionärer med höga hyror vore att höja de övre gränserna för utgifter som ska beaktas i bostadsbidraget. På längre sikt måste problemet med de ständigt stigande boendekostnaderna lösas genom en förnuftig bostadspolitik och planläggning.

En annan viktig fråga med hänsyn till pensionärernas försörjning är nivån på avgifterna för den service de behöver. Servicebehovet är oftast störst hos de mest utsatta pensionärerna. Det är för deras dagliga liv särskilt viktigt att de har smidig tillgång till service i rätt tid.

Skäligare avgifter för social- och hälsovårdstjänster underlättar försörjningen särskilt för pensionstagare med låga inkomster. Under förra regeringsperioden utarbetades en rapport om revidering av klientavgifterna för kommunalt ordnat serviceboende och kommunalt ordnad service i hemmet. Rapporten ger en stark grund för utvecklingen av en rättvis avgiftspolitik. Likaså bör tillämpningen av efterskänkande och nedsättning av avgift enligt 11 § i den gällande klientavgiftslagen främjas kraftigt i kommunerna.

De kommande pensionerna är också i hög grad beroende av sysselsättningen och lönepolitiken. De pensionärer som inte får arbetspension har de allra lägsta inkomsterna. Kvinnornas pensioner är lägre än männens inte bara för att de har haft lägre lön utan också för att kvinnorna har fler avbrott i arbetslivet. Tiden i arbetslivet och det intjänade pensionsskyddet kan påverkas genom hög sysselsättning och utveckling av arbetslivet, högklassig utbildning, rättvis lönepolitik, god företagshälsovård och en jämnare fördelning av familjeledigheterna.

Betänkande ShUB 4/2017 rd
Reservation 1

Avslutningsvis

Det är ett faktum att pensionärerna har låga inkomster, men saken kan åtgärdas genom politiska beslut.

Vi menar att regeringen måste upprätta ett åtgärdsprogram för att minska fattigdomen bland pensionärer och säkerställa deras försörjning. Särskild uppmärksamhet måste fästas vid att stärka situationen för äldre kvinnor och dem som får låg arbetspension. Som ett led i programmet bör regeringen bland annat utreda vilka alternativ det finns för att höja folkpensionen och utveckla beskattningen samt utreda effekterna av bostadsbidraget, servicen och serviceavgifterna för pensionstagare.

Vi föreslår ett uttalande som ska vara bindande för regeringen.

Förslag

Vi föreslår

*att riksdagen godkänner ett uttalande (**Reservationens förslag till uttalande**).*

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen snabbt upprättar ett åtgärdsprogram för att minska fattigdomen bland pensionärer och säkerställa pensionärernas försörjning. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid situationen för äldre kvinnor och dem som får låg arbetspension. Som ett led i programmet ska regeringen bland annat utreda vilka alternativ det finns för att höja folkpensionen och utveckla beskattningen samt utreda effekterna av bostadsbidraget, servicen och serviceavgifterna för pensionstagare. Programmet bör under hösten 2017 lämnas till riksdagen för behandling i form av en redogörelse.

Helsingfors 14.03.2017

Tuula Haatainen sd
Anneli Kiljunen sd
Eeva-Johanna Eloranta sd

Betänkande ShUB 4/2017 rd
Reservation 2

RESERVATION 2

Vi omfattar reservation 1 vad beträffar de förslag i motionen som avser hur fattigdomen bland pensionärer kan minskas samt reservationens förslag till uttalande.

Helsingfors 14.03.2017

Aino-Kaisa Pekonen vänst
Veronica Rehn-Kivi sv
Outi Alanko-Kahiluoto gröna